

KNEŽEVINA KARANTANIJA

Samova plemenska zveza in nastanek Karantanije:

- V Alpski Slovani na ozemlju od Sudetov in Donave (na J) povezani v vojno skupnost z Avari
- 623: na Češkem in Moravskem, Slovanski upor zoper Avare (626: vsi Slovani), pod vodsatvom trgovca Sama (pogumen)
- nastane slovanska državna tvorba: **Samova plemenska zveza**
- po Samovi smrti: razpad zveze
- Avari v večini obnovijo oblast, razen na današnjem ozemlju Avstrijske koroške, kjer se je zaradi ugodne lege in zaščite, obdržala edina samosojna enota... **KARANTANIJA** [najstarejša zgodnjerednjeveška politična tvorba]
- nastala je v boju proti Avarom (na V) in Gremanom-Bavarcem, Langobardom, Frankom (na Z)
- dobro zavarovana z gorami
- središče na Krnskem gradu na Gosposvedskem polju
- od 7. stol. do 8. stol.

Družbena podoba Karantanije:

- večina prebivalstva svobodni člani vaških skupnosti (osnovna enota=velika družina/rodovna zadruga)
- več vasi skupaj je tvorilo **župo** (na čelu je bil župan)
- plemenski poglavarji in vojaški poveljniki t.j. "prvaki" so si krepili moč z vojaškimi spopadi
- eden izmed prvakov je bil izbran za **kneza** (do 8. stol.) glavni vojaški poveljnik, kasneje pa je imel tudi sodno in davčno???oblast
- **kosezi**: oboroženi knezovi spremljevalci:
  - o v zameno za vojaško spremstvo dobivali zemljo
  - o sodelovali pri izbiri in ustoličevanju novih knezov
  - o po propadu Karantanije so večinoma postali kmetje (nekateri pa plemstvo), a so svoje privilegije obdržali vse do 13. stol. (svoje pravo, sodstvo, osebno svobodo, ...)
- najnižji družbeni položaj so imeli **partiarhalni sužnji** (ujetniki iz vojn, staroselci, krščanske vere), bili so člani velike družine in absolutno podrejeni gospodarju družine

Ustoličevanje karantanskih knezov in koroških vojvod:

- oblast karantanskega kneza je v 8. stol. postala dedna (novega kneza iz knežje rodbine je potrdil še zbor/veča prvakov in kosezov)
- izročanje oblasti novemu knezu je potekalo na **knežjem kamnu**, z obredom imenovanim **ustoličevanje** (to se je ohranilo tudi do frankovskih grofov in ustoličevanja koroških vojvod)
- **knežji kamen:**
  - o shranjen v deželnem muzeju v Celovcu
  - o spodnji del jonskega stebra iz časa Rima
  - o postavljen znotraj Krnskega gradu
  - o na njem so Karantanci ustoličevali svoje kneze
- **vojvodski stol:**
  - o iz kamnitih blokov iz Rimskih časov
  - o višji stol-proti V + latinsko-grofovski, za grofa - proti Z
  - ~~o ni povezan z ustoličevanjem~~
  - o kot izraz fevdalne oblasti nad Karantanijo
  - o simbolično poudarjen večji pomen na ugledu oblasti, prejete od države, kot pa ob domačem obredu ustoličevanja na preprostejšem knežjem kamnu
- zadnji ustoličeni koroški vojvoda je bil Ernest Železni (leta 1414)

KARANTANJSKA IZGUBA SAMOSTOJNOSTI

- najpomembnejši vir za proučevanje zgodovine karantanske države je SPIS O SPREOBRNJENJU BAVARCEV IN KARANTANCEV-salzburški duhovniki iz Odeja (zgodovina 7., 8., 9.stol.); opisuje pokristjanovanje

Povezava z Bavarci in izguba politične samostojnosti:

- Obrska država (na V) je začela nevarno ogrožati Karantanijo
- knez Borut prosi za pomoč Bavare
- z skupnimi močmi premagajo Obre, v zameno za pomoč pa morajo Karantanci priznati Bavarsko nadoblast □ Frankovsko nadoblast
- delna izguba samostojnosti (sami volili kneze, a z dovoljenjem Frankov)
- Gorazd in Hotimir-nasledila Boruta

KARNIOLA:

- druga slovanska plemenska kneževina (V Alpski prostor) - nekdanje ozemlje Avarov
- kneževina Karniolcev je priznala nadoblast Frankov

Pokristjanjevanje: (745-780)

- v času samostojnosti: Karantanci pogani
- sprejemanje krščanske vere nastopi z nadoblastjo Bavarcev oz. Frankov
- prva pokristjanjena kneza: sta Gorazd in Hotimir (se krstita; tudi na željo kneza Boruta)
- BAVARSKA ŠKOFIJA V SALZBURGU je organizirala prvo **misionarsko dajavnost** - po smrti Gorazda, imeli veliko podporo pri Hotimiru (osebno je želel, da bi pri ljudstvu okrepil krščansko vero, zato je prosil salzburškega škofa Virgila, da ga bi obiskal, vendar je ta poslal škofa Modesta)
- Modest je dal zgraditi veliko cerkva (tudi cerkev Gospe Sveteversko središče Karantancev; druga središča nastajala od starih romanskih mestih □ prisotna antika)

- uspešni zaradi **irske misijonarske metode**:
  - o zagovornik Irec Virgil (po njej se je zgledovala salzburška cerkev)
  - o pri oznanjevanju vere ni bilo nasilnega preobračanja v vero (najprej so se pokristjanili višji sloji, prek teh še pa nižji)
  - o pri misijonarskem delu so upoštevali jezik ljudstva, njihovo tradicijo, le da so ji dodajo krščansko vsebino
  - o uvedli so slovansko desetino
- FRANKI: so uporabljali nasilno in prisilno metodo pokristjanjevanja
- proti novi veri so izbruhnili 3 upori; zadnji najhujši-duhovnike so pregnali iz Karantanije za kar 3 leta

CENTRI KRŠČANSTVA:

- misionarska dejavnost je bila prepuščena do 8. stol. salzburški cerkvi
- v antiki je ozemlje Karantanije cerkveno pripadalo Ogleju (se ni zmenil za to)
- konec 8. stol. pa se je Oglej začel zanjo zanimati → prišlo je do spora med Salzburgom in Oglejem za cerkveno mejo
- 811 je Karel Veliki določil mejo po Dravi (obveljalo 1000 let)
- pri pokristjanjevanju so imeli pomembno vlogo tudi samostani (v Innichenu, škofija Freising-Brižinski spomeniki):
- BRIŽINSKI SPOMENIKI:
  - o 3 deli: 2 spovedna obrazca + pridiga o grehu
  - o nastali v 10. stol.
  - o danes jih hranijo v Münchnu

Konec samostojnosti:

- po smrti Karla Velikega hitro propadanje Frankovske države
- vedno več oblasti imajo posamezniki (upravniki, vladarji, ...)
- zaradi nasilja se l. 818 poslanci vazalnega kneza Ljudevita Posavskega pritožijo Frankovskemu kralju, vendar ne zaleže
- izbruhne upor karantanski in karniolskih Slovanov, pod vodstvom Ljudevita Posavskega (820-že zatrt)
- posledica upora je dokončna izguba samostojnosti

- Franki sklenejo z slovanskimi plemeni zavezništva (kasneje se to ne obnese pri vdoru Bolgarov)
- domače kneze so zamenjali z frankovskimi grofi
- višji slovanski sloji so se začeli vključevati v propadajočo fevdalno hierhijo (ta sistem se je pojavil že v 1/2 9. stol., močnejši pa je v 10. stol.) □ začela so nastajati zemljiška gospostva